Nr. 9 1938 m. liepos 1 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

TEN, KUR...

Ten, kur žaliuoja girios ir kloniai,
Kur skamba sesių daina auksinė,
Kur miškų paukščiai čiulba maloniai, —
Tenai šalelė mūsų gimtinė.

Kur lakštutėlės graudus balselis
Virkdo ne vieną jauną širdelę,
Kur pievoj linksta margas žiedelis, —
Ten numylėta dainų šalelė.

Kur geltonplaukių sesių darželiai
Širdį praeivio žavi, vilioja,
Mėlynažiedžiai žydi lineliai,
Ežero bangos tyliai liūliuoja, —

Ten mano mintys nuolatos skrieja,
Ten traukia širdį, jauną krūtinę,
Žavi dainelės, rūtų darželiai,
Ten mano miela brangi gimtinė...

M. Pumputis.

TRAUKINYJE

Jonelis ne kartą prašė tėvelį, kad važiuodamas paimtų ir jį Vilniun. Tėvelis atsisakinėdavęs neturįs laiko su juo vedžiotis ir vis atidėliojęs. Pagaliau, vieną vakarą, kažką pasikalbėjęs su mamyte, tėvelis pasakė:

— Rytoj, Joneli, važiuosime Vilniun pas dėdę! Ar nori?

Jonelis net pašoko iš vietos, kai išgirdo šiuos žodžius, ir pribėgęs apkabino tėvelį už kaklo.

— Noriu, tėveli, noriu!

Paskui pribėgęs prie močiutės išbučiavo jos rankas ir veidus.

— Nurimk, vaike! — pasakė tėvelis. — Tolimon kelionėn reikia rimtai rengtis. Kai tik šokinėsi ir nieko negalvosi apie kelionę, ji galėsianti nuo tavęs pabėgti.

Jonelis nurimo. Kartu su motute jis apžiūrėjo savo šventadienius drabužėlius, išvalė juos šepečiu ir pasikabino arčiau savo lovelės. Motutė paieškojo švarių skalbinėlių, apžiūrėjo kojines, liepė išvalyti ir išjuodinti batelius. Po vakarienės visi nuėjo anksčiau gulti, nes kitą dieną reikėjo anksčiau atsikelti ir skubėti į geležinkelio stotį. Jonelis ilgai vartaliojosi, vis galvojo apie rytdienos kelionę, apie Vilniaus gražumus, kol nuovargis užmerkė jo akis.

Kitą dieną tėvelis turėjo Jonelį pažadinti ir priminti jam apie kelionę Vilniun. Jonelis tuojau iššoko iš lovelės, skubiai nusiprausė, apsirengė, pasimeldė ir jau buvo prie stalo, ant kurio garavo karštos arbatos puodelis. Mat, geroji motutė nepanorėjo jo ir tėvelio išleisti iš namų alkanų, anksčiau atsikėlė ir užkaitė vandens arbatai. Joneliui ne valgis buvo galvoje, jis veržėsi kuo greičiausiai eiti į stotį.

Pagaliau, atėjo ta valanda. Tėvelis ir Jonelis atsisveikino su mamyte ir išėjo. Per visą kelią Jonelis buvo nepaprastai kalbus ir vis klausinėjo, kaip jie traukiniu važiuosią, kas jiems parduosiąs bilietus, kas traukinyje žiūrėsiąs tvarkos, kaip jie žinosią, jog jau atvažiavę Vilniun. Tėvelis iš pradžių dar atsakinėjo, bet, netekęs kantrybės, atsakė:

— Palauk, vaike, visa savo akimis pamatysi ir žinosi.

Štai pažįstamas Joneliui miestelis ir geležinkelio stotis. Stotyje pasieniais stovėjo suolai, juose sėdėjo moterys ir vyrai, kurie rengėsi važiuoti traukiniu. Prie vieno nedidelio langelio sienoje buvo susirinkusi eilė žmonių, kurie norėjo k a s o j e nusipirkti b i l i e t ų.

Netrukus kasos langelis prasivėrė ir jame Jonelis pamatė valdininką su raudona kepure. Jis pradėjo pardavinėti bilietus. Jonelio tėvelis taip pat, susilaukęs savo eilės, priėjo prie langelio ir gavo nusipirkti du bilietus.

Kai visi k e l e i v i a i buvo aprūpinti bilietais, tas pats valdininkas išėjo iš kasos kambarėlio ir nuėjo pasitikti traukinio; jis laikė rankose susuktą raudoną vėliavėlę. Tėvelis su Joneliu irgi išėjo peronan, kur jau buvo nemaža susirinkusių žmonių. Vieni jų rengėsi važiuoti, kiti atėjo jų palydėti, o dar kiti trakinio pasižiūrėti, atvykusių pasitikti.

Toli toli pasigirdo švilpimas, — tai artinosi prie stoties traukinys. Visi sužiūro ton pusėn, iš kur pasigirdo švilpimas. Jonelis taip pat ten pažvelgė ir pamatė stulpą dūmų. Netrukus b ė g i a i s įsirito į stotį, sunkiai alsuodamas ir prunkšdamas dūmais, g a r v e ž i s, o paskui jį visa virtinė v a g o n ų. Traukinys sustojo. Iš vagonų išlipo keli k o n d u k t o r i a i ir keleiviai,

kurie atvyko į šį miestelį ar jo apylinkes.

Jonelis su tėveliu įlipo vagonan, rado kelias tuščias vietas ir dvi jų užėmė. Savo daiktus sudėjo ant lentynų, kurios buvo aukščiau, vagono palubyje.

Jonelis pripuolė prie lango ir žiūrėjo, kas dedasi stotyje. Jis matė, kaip pašto tarnautojai atsiėmė iš pašto vagono atvežtąją korespondenciją, kaip geležinkeliečiai vežimėliais vežė krepšius, dėžes ir šiaip ryšulius į bagažinį vagoną ir tuos daiktus jan sukrovė; tai buvo keleivių daiktai — bagažas — kurio negalima buvo pasiimti su savimi į vagoną. Visi skubėjo baigti darbą, nes traukinys stotyje galėjo stovėti labai trumpą laiką.

Vienas konduktorių sušuko: „prašau sėstis! važiuojam!". Garvežis sušvilpė, suprunkštė, pradėjo sunkiai alsuoti, — ir visas traukinys pajudėjo. Iš pradžių jis slinko lėtai, paskui vis greičiau ir greičiau, pagaliau, pasileido bėgti kaip vėjas. Vagone buvo girdėti tik, kaip ratai vienodai tratėjo: „Važiuojam, važiuojam"... Jonelis matė, kaip šalia kelio į užpakalį bėgo telegrafo stulpai, medžiai, paskiri trobesiai.

Po kiek laiko į vagoną įėjo konduktorius ir pradėjo tikrinti keleivių bilietus. Jonelio tėvelis turėjo parodyti savuosius, konduktorius juos apžiūrėjo, replutėms pramušė juose skylutę ir grąžino tėveliui.

Jonelis jau važiavo daugiau valandos laiko. Traukinys buvo sustojęs keliose stotyse, iš jų vagono buvo išlipę keli keleiviai ir buvo įlipę naujų. Jis jau norėjo, kad greičiau būtų tas Vilnius.

Keleivių vaguonose kas kart gausėjo, traukinys artinosi prie Vilniaus. Keleiviai ėmė darytis neramūs, pradėjo rinkti savo daiktus ir statyti juos ant suolų, patys vilktis drabužiais.

— Vilnius! — sušuko konduktorius, kai sustojo traukinys.

Jonelis su tėveliu išėjo iš vagono, nusileido tunelin ir juo išėjo į Vilniaus stotį.

Pasakysiu...

Pasakysiu pasakutę
Apie girios aklą vilką,
Senos raganos pirkutę
Ir laukų kiškelį pilką,
    Apie dvaro ponaičiuką,
    Jojo kreivas kojeles,
    Apie pragaro kipšiuką
    Ir upelio žuveles.
Pasakysiu pasakutę
Apie margus paukštelius,
Apie ožį ir bobutę,
Pievoj augančius kmynus...
    Pasakysiu apie rojų,
    Pilkos lapės gudrumus,
    Apie garvežį be kojų, —
    Na, šiam kartui gana bus!

M. Pumputis.

GINČAS

Augo sode sena obelis. Atėjo pavasaris, pritvinko pumpurai, atsirado minkštučiai baltai geltoni lapeliai. Kai tik jie išlindo iš pumpurėlių, apsidairė po sodą ir sako obelei:

— Mes viso medžio gražumėlis!

Nusišypsojo senoji obelis, patylėjo, paskui atsiliepė:

— Pagyvensime, pamatysime!

Praėjo dar kiek laiko, obelis apsikrovė baltai rausvais žiedeliais. Sukasi bitutės aplink juos. Žmonės džiaugiasi, žiūrėdami į žiedus. Ir sako žiedai senajai obelei:

— Mes viso medžio gražumėlis!

Nusišypsojo ir dabar senoji obelis, vėl patylėjo, paskui atsakė:

— Pagyvensime, pamatysime!

Neilgai gyveno žiedėliai. Netrukus jie nuvyto ir nukrito. Jų vieton atsirado žalios užuomazgos. Užuomazgos augo ir, kai obelies lapai pradėjo gelsti, pasirodė rausvašoniai obuoliai.

— Mes viso medžio gražumelis! — pasakė patenkinti savimi obuoliai.—Iš sėklų, kurių yra mumyse, išaugs naujos obelys ir pavaduos mūsų motiną. Žmonės mus giria už gardumą, sultingumą, senajai obelei dėkoja už obuolėlių išauginimą!

— O apie mus jūs visi ir pamiršote,—atsiliepė iš po žemės šaknys: — be mūsų nebūtų nė jūsų.

— Visi jūs man ir kiekvienas kitam esate reikalingi, — atsiliepė netekusi kantrumo obelis.—Be lapų ir šaknų mes visi numirtume badu, be žiedų nebūtų obuolių, be obuolių neatsirastų naujų obelių, kurios mane pasenusią pavaduotų.

NARSUS

Gaidys mūs, oi, narsus! Kaip surinka, net baisu! Dreba žemė ir dangus, nes jo balsas,oi, skardus! Vištų kieme vadas jis, nuo pavojaus visas gins.

Vištos rėkia:

— Kut-kutai! Skrenda vanagas matai?

Vištos bėga į namus, gaidys rėkdamas:

— Aš narsus!

Atsiuntė **R. Guobys.**

VASARA

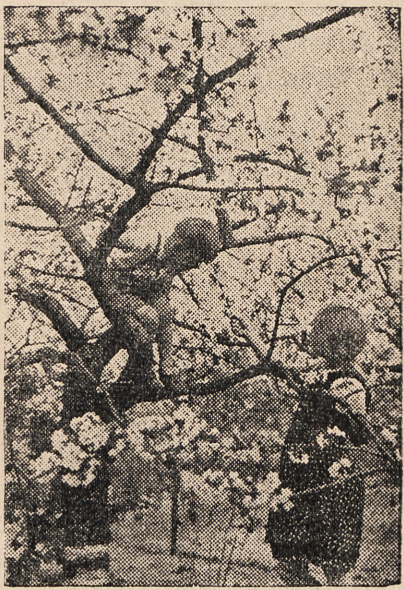
Tai puošias, puošias mūs žemelė
Gėlių, žolynų vainiku,
Laukuos, miškeliuos ir kalneliuos,
Dabar taip žalia ir puiku!

Visur pievelės tik žaliuoja,
Bitelių dūzgia ten pulkai,
Aplink siubuojami banguoja
Rugelių ir kviečių laukai.

Giria, mūs krašto puošmenėlė,
Štai stovi šniokšdama linksmai,
Ten čiulba-ulba lakštutėlė,
Ir skamba jos giesmių aidai.

Tai puošias, puošias mūs žemelė
Gėlių, žolynų vainiku,
Laukuos, miškeliuos ir kalneliuos
Dabar taip žalia ir puiku!

M. Tėma.

Ką galvoja kaimo arklys

Štai ateina pavasaris, sutirpsta sniegas laukuose, — ir įkinkys mane, arkliuką, žagrėn, kad arčiau dirvą.

Karštu vasaros metu nušienaus pievas,—ir aš turėsiu tempti šieno vežimus. Besiartinant rudeniui, reikės man vežioti į kluonus rugių ir avižų pėdus.

Kai šeimininkas išvažiuos miestan parduoti ir pirkinėti, priseis man kai kada visą dieną vilktis klampiu keliu, per darganą, pučiant šaltam vėjui.

Žiemą stoviu iki kelių sniege, šąlu, kai tuo tarpu šeimininkas kažkur miške kerta malkas, renka ir krauna vežiman žabus.

Taip ir praeina visas mūsų gyvenimas besidarbuojant.

MORKELĖ

— Bėk, Simeli, krautuvėlėn,
Pirkti man morkutę,
Kai nupirksi, grįžk sūneli,
Niekur neužtrukęs.

— Jau žinau gerai, mamyte, —
Šaukia tuoj Simelis,
Stvėręs pinigus rankytėn
Bėga į miestelį.

Jau miestelyj. Apsidairė.
— Kur ta krautuvėlė? —
Pasirinkęs pirkią dailią,
Žengia į... paštelį.

— Prašom duoti man morkutę
Saldžią ir raudoną!
— Ką kalbi? — ūsus papūtęs,
Klausia storas ponas.

— Ak, čia paštas! — susigėdęs
Sprunka lauk Simelis,
O išbėgęs dairos vėliai,
Kur jam pirkt morkelė?

Štai netrukus pastebėjo
Valsčiaus urėdiją,
Bėga greitai, tartum vėjas —
Nieko nebebijo.

— Duok mork tę! — šaukia ūmai,
Raštvedį pamatęs...
— Ko? — paklausė jį seniūnai,
Ir akis pastatė.

— Ak, tai valsčius! Koks aš kvailas!
Kalba sau Simelis.
Eina vėl g tve ir dairos,
Kur jam pirkt morkelė?

— Na, dabar nebepaklysiu:
Va, kur krautuvėlė... —
Bėga... vaistinėn į viršų...
— Prašom duot morkelę!

— Ką, vaikeli, — klausia ponas
Prijuoste ilgiausia:
— Gal ricinos? O kiek nori...
Visą bonką gausi.

— Ai! — suriko mūs vaikinas,
Kojos net sustingo,
Nes prisiminė riciną,
Pernai kai dar sirgo.

Pro duris jis greit išdūmė.
Lyg netekęs žado,
Bet kitan butan pakliuvęs,
Daktarą atrado.

— Gydau nosį, pilvą, strėnas,
Gerklę ir krūtinę,
Gydau ir klausau kiekvieną
Ta triūba gumine.

Jam išgirdus, kuo didžiausia
Baimė jį apstojo.
Greit išbėgo, nes labiausiai
Triūbos jis bijojo.

— Kur leki, palauk, vaikuti!
Kas tave taip vejas? —
Klausia bėgantį Simutį
Su barzda senelis.

Apsistojo susigėdęs
Vargšas mūs Simelis.
— Pasakyki, mielas dėde,
Kur man pirkt morkelė? —

— Tik morkelę? Tai čia juokas!
Va, štai krautuvėlė...
Simas šoko pirkti morkos
Ir... po pasakėlės.

K. Tėma.

Vestuvės

Giriom, pievom ir laukeliais
Skrenda aidas iš miestelio:
— Kalakutas ir antelė
Vestuves ten savo kelia.

Kapelas šešias suprašė,
Smuiką, dūdą, būgną trečią,
Bus alaus, dešrų visokių,
Pupų, morkų, griežčių, ropių...

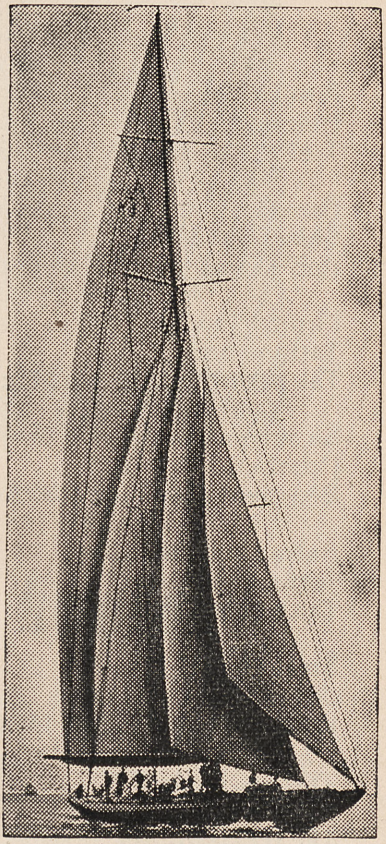
Vieškeliais, plentais plačiausiais
Renkas jau svečiai puikiausi:
Pasipuošę, skrybėlėti.
Pirštinėti, kepurėti.

Autu štai meška važiuoja,
Vilkas gi ant arklio joja,
Motociklu voverėlė,
O kiškelis dviratėliu,

Tik stirnaitė ir lapelė
Bėga pėsčios. O oželis
Parugėm tik skuba, kruta
Pas antelę, kalakutą.

Girom, pievom ir laukeliais
Skrenda aidas iš miestelio:
— Pas antelę kalakutą,
Žvėrys šoka, juda, kruta.

K. Tėma.

Burinis laivas

VARLĖS

Varlės baloje tupėjo ir tarp savęs taip kalbėjo:

— Sako, — žinot tą naujieną, — gandro nėra jau nė vieno! Visi—sako—jau išskrido, jų nė vieno čia nebeliko. Dabar mums, brangios seselės, gyvenimas ramus liko. Dabar mes drąsiau gyvensim, gilumoj jau netupėsim, padainuosim, pakurksėsim ir po pievas vaikštinėsim... Tad užtraukim mes dainelę už gandrelių atminimą. Jie geri kaimynai buvo, gaila, kad visi pražuvo.

Ir pradėjo sutartinę už gandrelių atminimą. Tik šust! — bala eina...

Greit nutilo jųjų dainos.

Atsiuntė **R. Guobys.**

SAVAITĖS DIENOS

Pirmas juodas,
Antras juodas
Trečias juodas ir ketvirtas.

Penktas juodas,
Šeštas juodas,
Kuo skaisčiausis tai septintas.

Pirmas juodas ,
Tartum puodas,
Tai **pirmadienis** savaitėj:

Su knygutėm
Į darbelį
Bėg berneliai ir mergaitės.

Antras juodas,
Tartum puodas,
Tai **antradienis** savaitėj:

Štai nuo darbo
Jau pavargo
Ir berniukai ir mergaitės.

Trečias juodas,
Tartum puodas,
Tai **trečiadienis** savaitėj:

Netingėkit,
Paskubėkit,
Jūs berniukai ir mergaitės!

Bet ketvirtas
Visai tvirtas:
Duonos kepalą suraitė,

Sustiprėjo,
Sukrutėjo
Ir berniukai ir mergaitės.

Penktas juodas,
Sausas puodas,
Tai **penktadienis** savaitėj:

Sulysėjo,
Aptingėjo
Ir berniukai ir mergaitės.

Šeštas juodas,
Tartum puodas,
Tai **šeštadienis** savaitėj:

Krečia šposus,
Nebemokos
Nei berniukai, nei mergaitės.

Bet septintas,
Kai nušvinta —
Tai **sekmadienis** savaitėj:

Žaidžia, šoka,
Kaip tik moka
Ir berniukai ir mergaitės.

Atsiuntė *K. Tėma.*

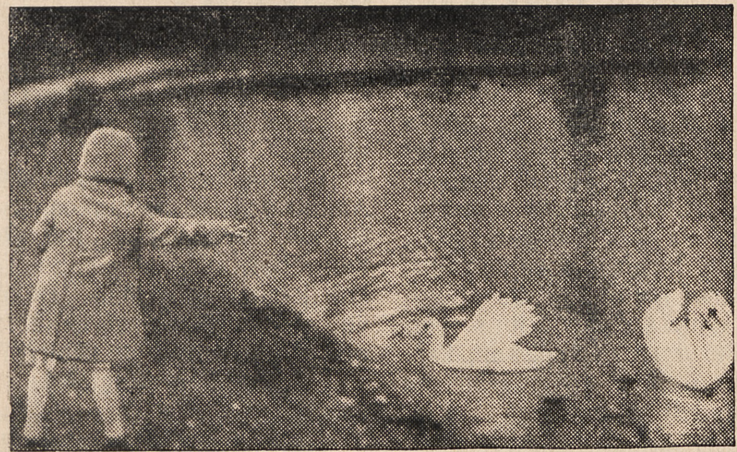
Našlaičio daina

Daugiau nebedainuosiu
aš tau jokių dainų,
nes mano dainos liūdnos,
o tu nemėgsti jų.

Tu nori, kad dainuočiau
linksmai tau visada.
Bet kaip gi aš dainuosiu,
kad džiaugsmo nerandu?

Žinai, dalužė mano —
liūdnumo kupina.
Koksai likimas teko —
tokia jau ir daina.

J. Šiožinys.

Gulbelės, prašom arčiau...

Gaisrininkų šunes

Labai dažnai atsitinka, kad miestuose per gaisrus namuose pasilieka vaikai. Jų iš namų kai kada sunku išnešti, nes jie išsigandę pasislepia ir tyli, o per dūmus jų negalima pamatyti. Londone laikomi šuns tokių vaikų gelbėjimui. Tie šuns kartu su gaisrininkais vyksta į degančius namus ir drąsiai lenda per dūmus ieškoti užmirštų vaikų. Vienas toks šuo išgelbėjo dvylika vaikų; jį vadino Bobu.

Kartą kilo gaisras. Tuojau atvyko gaisrininkai. Juos pasitiko moteris, kuri verkdama skundėsi, jog namuose pasiliko jos dvejų metų dukrelė. Gaisrininkai paleido Bobą. Bobas nubėgo laiptais ir dingo dūmuose. Netrukus jis išbėgo iš namų ir dantyse, nutvėręs už marškinėlių, išnešė mergaitę. Motina pripuolė prie dukters ir iš džiaugsmo verkė, kad ją gyvą pamatė.

Gaisrininkai glamonėjo šunį, apžiūrinėjo, ar kartais neapsvilęs. Bobas nerimo ir veržėsi atgal į namus. Gaisrininkai pamanė, kad namuose esanti dar kažkokia gyva būtybė, ir paleido Bobą. Šuo vėl nubėgo į namus ir vėl netrukus išsinėrė iš dūmų, laikydamas kažką nasruose. Kai žmonės geriau įsižiūrėjo į laikomąjį daiką, visi nusikvatojo šuo nešė didelę lėlę. **L. T.**

MAŽASIS DIDVYRIS

(Vaizdelis iš Ispanijos kovų).

Gal ne vienas iš jūsų, vaikučiai, žinote, jog dabar Ispanijoje vyksta didelės kovos. Ten vyksta naminis karas, kovoja ispanai su ispanais. Daug kovos lauke žuvo ispanų, daug sugriauta gražių miestų, daug tenka kęsti Ispanijos vaikučiams, kurie dažnai neturi ko pavalgyti, o kiekviename žingsnyje juos tyko mirtis. Bet tarp tų žiaurumų kartais atlieka didvyriškus darbus ne tik suaugę, bet ir mažieji.

Tai buvo tuomet, kai vyriausybininkai traukėsi iš Teruelio. Mažasis Jokūbas ir jo vyresnysis broliukas Pranciškus stovėjo alkani, nuvargę, prisiglaudę prie sugriauto namo. Jų tėvelis senai buvo išėjęs į frontą, ir apie jį nebuvo gauta jokių žinių. Mama prieš dvi dienas buvo išvaryta apkasų kasti, — ir negrįžo.

Staiga pasigirdo šūviai. Mažasis Jokūbas krūptelėjo. Šūvių garsai artėjo. Girdėjosi šūkavimai.

— Pranciškau, aš bijau... — skundėsi Jokūbas.

— Nebijok, čia nieko tokio. Tik...

Nespėjo baigti, kaip netoliese sprogo granata ir žemės gabalai išlėkė į viršų. Po to viena, po kitos sprogo antra, trečia... Pasirodė kareiviai, kurie, perbėgę kiton pusėn, sugulė už mūro ir pradėjo šaudyti.

— Z-z-z-z-n-n — prazvimbė pro Pranciškaus ausį kulka ir įsmigo į mūrą.

— Gulkim! — sušuko Pranciškus ir parvirto ant žemės. Jį pasekė ir Jokūbas. Visai netoli vėl sprogo granata, o žemės gabalai apibėrė juos.

— Šliaužkim anon pusėn, — vėl tarė Pranciškus ir pridūrė: — Sek mane...

Kulkos be paliovos raižė orą. Aplink griaudė patrankos ir aidėjo šautuvų šūvių garsai. Bet Pranciškus tebešliaužė per gatvę, o paskui jį išbalęs Jokūbas. Dėkui Dievui.. Pranciškus pasiekė saugųjį mūrą, bet... Jokūbo nebuvo.

— Žuvo! — dingtelėjo jam į galvą.

Gatvė buvo paskendusi dūmuose, o šūviai dar labiau aidėjo, todėl Jokūbo ieškojimas būtų mirties ieškojimu. Pranciškus tiek buvo sujaudintas Jokūbo likimu, kad, nežiūrėdamas pavojaus, puolė palei žemę ir pradėjo šliaužti.

Rado Jokūbą be sąmonės gulintį viduryje gatvės. Iš jo peties sruveno kraujas. Pranciškus skubiai užsimetė jį ant pečių ir nebešliaužDamas, bet stačias pasileido bėgti. Jau mūras... jau tuojau bus gera apsauga... Ir staiga Pranciškus pajuto dūrį į koją. Akyse pasidarė tamsu. Žengė jis žingsnį vieną, antrą ir... sukniubo.

Nacionalistai, išviję vyriausybininkus iš Teruelio, rado abu berniukus gulinčius be sąmonės. Jie tuojau buvo nugabenti ligoninėn. Kadangi sužeidimai buvo ne labai pavojingi, jie po kelių savaičių pasveiko.

Toks didvyriškas mažojo Pranciškaus pasielgimas rodo mums, kad dažnai ir mažieji, nežiūrėdami gresiančio gyvybei pavojaus, ryžtasi aukotis dėl savo artimo gerovės.

Jonas Mackevičius.

Lakštutė belaisvė

— Kodėl man tų dainų nečiulbi,
Pilka, graži mano lakštute,
Kurias kadais linksmai čiulbėjai
Palei darželį žalių rūtų?
Ar nepatinka šis narvelis,
Dailiai iš stabarų sukaltas?
Ar tu per trumpąjį amželį
Tiktai lakštuoji vieną kartą?
Juk nieko pas mane netrūksta,
Ko tik širdelė tavo geidžia!
Kas tau skambių gražių dainelių
Linksmai čiulbėti nebeleidžia?
Juk sugavau, kad man čiulbėtum,
Kad mane jauną vis ramintum,
Kuomet liūdėsiu vienui vienas,
Gailėdamas dienų sutrintų...

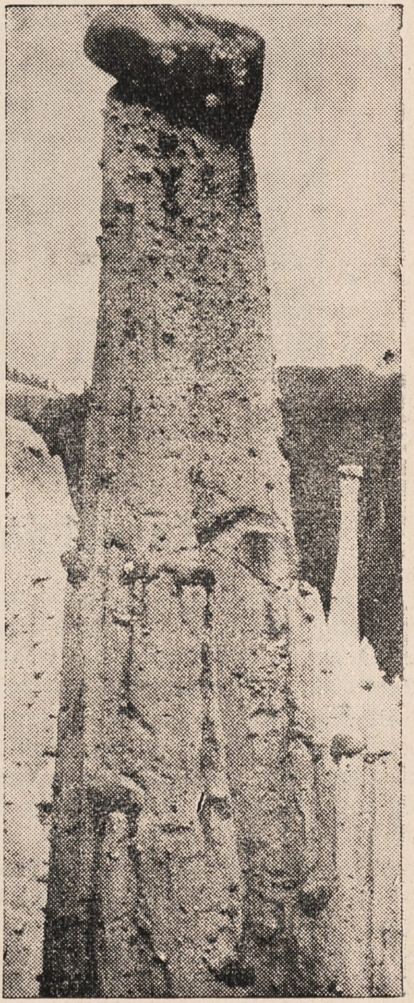
Ir tarė man liūdnai paukštelis:
— Išleisk tu mane sveiką, gyvą,
Tuomet aš tau linksmai čiulbėsiu
Sode tarp kvepiančių alyvų.
Žinai, kad jungą sunku nešti,
Žinai, kas tai nelaisvėj būti...

Apsiverkė taip graudžiai, graudžiai,
Tuos baigdama žodžius lakštutė.

Sugniaužė mano širdį skausmas
Akyse ašaros sužvilgo.
Atidariau duris narvelio ...

— Paukšteli! skrisk, jei pasiilgai!
Skrajok laisvai po mūsų kraštą,
Čiulbėk linksmai, pilka lakštute,
Ir pasakyk maniesiems broliams,
Kad laimė laisvėje tik glūdi.

V. Kuolaitis.

Pas mus tokių uolų nėra

„Mes esame muzikontai, mes mokame griežti"...

Su dalgiais į pievas

Rytais rasa kaip karoliai ant žvangučių, dobilų ir vepos pakibusi. O kur voratinklis pasitaiko, ten atrodė visos tų karolių virtinės.

Pievose žolė buvo jau suaugusi, jau laukė petingo šienpiovio, kuris nušluotų ir paguldytų ją pradalgiais, paklotų šienu sausu ir kvepiančiu.

Mūsų pievos buvo išmėtytos po visus laukus. Vienos parugėse, kitos pavasarojėj, trečios pūdyme. Bet visos užgintos, visos neganomos. Ganyti keltavos buvo labai nepatogu, turėjome tenkintis miškais, dirvonais ir neužsėtomis dirvomis, kuriose tik sustabdydavome keltavas, kai leisdavome vieni kitus namo valgyti. Daugiausia išbūdavom miške. Karštomis dienomis miške nuolatos pavėnis, šaltomis ir liūtingomis užuoveja ir geras dangstis — ypatingai tankiašakės eglės.

Šienapiūtės laukėme išsižioję. Vidudienio metu šieno vartymas, išdžiūvusio jau vežimas į kluoną, ypatingai jo mynimas į galą ar užujaują — vienas malonumas. Tiesa, dirbam tada visi sušilę, trapaus šieno visur mums prilenda, bet visi būnam linksmi ir patenkinti, o jeigu dar matome, kad štai štai tuoj lietus gali užklupti išdžiovintą šieną. Tylūs tada, kaip naminės bitės, skubiai lekiojam į kluoną ir iš kluono. Šieną jau verčiam tada ant pado, ar kur pakliūva.

*

Vakar girdėjau kaip tėtis dalgius kalo. Buvo pavakariai. Ganėme visai panamėj jau. Saulė liūdnu veidu slėpėsi už mėlyno miško. Ir aš taip sakiau, kaip man kažkada tėtis pasakė:

— Iš mūs ji leidžiasi dabar kaip tik pro Uteną, Liepoją ir marias.

Labiau mane betgi įdomino negu saulės laida tai, kad tėtis dalgius kalo. Žinojau, kad rytoj eis

pievon, kad vidudienį jau bus kas varto.

Kai keltavas parginiau, tėtis jas draug su kitais namiškiais sutikdinėdamas pasakė man:

— Andriuk, ir tau intvėriau dalgelį — šiemet visi šienausime.

Džiaugiausi neapsakomai, net širdis smarkiau plakė. Prišokęs nubučiavau abi tėčio rankas ir vis galvojau, kaip čia aš ryt turėsiu šienauti. Prisiminęs, kad turiu ganyti, nuliūdęs ištariau:

— Tata, kadgi man ganyt reikia.

— Atgysite ten, kur šienausim— ir tada, berneli, neišsisuksi jau — capsės net prakaitas per tavo kaktą.

— Tai niekis, tata. Aš jau stiprus. Jau dalgę galiu pakelti.

— Sunkus, vaike, šienavimas. Reikia ne juokam sveikata parodyt.

— Aš, tata, dar negalėsiu savo sveikatos parodyt.

— Na, einam trobon. Dabosim, kokia ryt diena išauš.

*

Rytojaus dieną perkūnijų trenksmai ir gargaliavimai prikėlė mane iš miego. Pažiūrėjau praėjęs kluono vartus. Lietus pliaupė taip, lyg, iš tikrųjų, debesys vienas po kito iš aukštojo daugaus kristų. Žliaubė tik ir žliaubė, net atšokdami lašai sukeldinėjo prie žemės ūkaną. Tarpais kiek susilpnėdavo tas staigusis lietus, tarpais tai nė pirkios nebuvo matyti. Perkūnas važinėjo su geležiniais ratais po visą dangų. Kai perlėks kur, tai mane net drebuliai nukrėsdavo, nors šiaip nebuvau bailys ir perkūnijų nebijojau.

Sykį smarkiai traiksterėjo, pro lietų pamačiau degantį ties kaimyno pirtim klevą. Kvapą sulaikydamas, vienu šuoliu nulėkiau į pirkią ir sušukau:

— Degam!

— Kur?

Pašoko tėtis iš lovos.

— Vajėzau, Jėzau — atitolink nuo mūsų audras! — kalbėjo pamaldžiai motina.

*

Kitam ryte giniau laukan keltavas jau linksmas ir smagus, nes tėtis nešė ir mano dalgelį.

Pamiškėje palikę keltavas graužti po lietaus sužaliavusią velėną, sustojom visi su dalgiais pievon. Tėtis, paleidęs brolius Joną su Paulium priekin atsistojo prie manęs ir rodė, kaip reikia laikyti dalgis, kaip paspausti, kaip pakelti, kad kartais nepalikčiau užbestos į krūmą. Pirmosios srutys išsunkė man iš kaktos prakaitą, bet mačiau, kad ir po mano dalgelio ritasi, nors kreivas, bet vis tik pradalgys..

r.

Du gudruoliai

Gudruolis kartą su gudruoliu susitikęs kalbėt pradėjo. Taip vienas jųjų kitam sako:

— Neperseniai buvoti zoologijos sode man teko. Tenai mačiau aš dyvų dyvus! Muses. vabždžius tokius mažus, kad vos savo akim aš įžiūrėti juos galėjau!

— O dramblio, gerbiamasai, tu ten nematei?

— Dramblio?!.. Ne, brolau, aš dramblio ten nepastebėjau...

e. m.

Švento Jono naktis

Asmens: Miškų Karalienė, trys miškų dvasios, trys Laumaičiai, Simukas, Barbutė, Magdutė ir Onytė.

I.

(Miškas, tamsu, girdėti tyli muzika. Muzikai garsėjant ir šviesai didėjant, išeina miškų karalienė su miško dvasiomis).

Karalienė. *(Su paparčio žiedu rankoje).*

Štai žiedas, kurs duoda daug džiaugsmo ir laimės,
Suteikia paguodą vargdieniams žmonėms.
Štai žiedas! Tačiau prieš jį dreba iš baimės
Pikti, veidmainingi, pavydžios širdies.
Štai žiedas, kurs metuose kartą pražysta,
Jis spindi ir šviečia tarytum žvaigždė,
Patekęs klastingon jis rankon nuvysta,
Našlaičiams varguoliams tai laimės gėlė.
Jis duoda žemčiūgų ir perlų ir aukso,
Ir Baltijos jūrų gintarų brangių,
Jis saugo ir gina nuo priešų pikčiausių,
Nuo pinklių, žabangų klastingų draugų.
Jo ieško jaunuoliai, seni ir varguoliai,
Jo ieško teisingas ir piktas žmogus,
Bet dar nenuskynė jo niekas lig šiolei
Tik tas, kuris buvo kuklus ir taurus.

(Paduoda žiedą miško dvasiai):

Paimkit šį žiedą, tarp lapų paslėpkit,
Budėkit per naktį, diena kol išauš,
Vaikeliui našlaičiui jį rasti padėkit,
Bet saugokit, ginkit nuo pikto žmogaus.

(Dvasios slepia žiedą)

Užteks. Nebegaiškit, jau žmonės ateina,
Jau braška medeliai, girdėti balsai.

Miško dvasia. Kas čia, Karaliene?

Karalienė. Vaikučių tai dainos.

(Karalienė ir dvasios išeina; po valandėlės įeina Laumaičiai).

II.

I Laumaitis.

Jau išėjo... Cit, brolyti,
Spręskim, tarkim, kas daryti:
Karalienė, ar girdėjai,
Ji žmonėms — tiems (kad juos vėjai!)
Žada žiedą atiduoti
Ir turtus mūs dovanoti.

II Laumaitis.

Taip, girdėjau. Tad nelaukim,
Žiedą erškėčiais apkraukim.

I Laum.

Taip, gerai sakai. Skubėkim!

(Apkrauna).

III Laum. Kas čia?

I. Laum.

Kažkas eina! Pasislėpkim!

(Slepiasi).

Simukas. *(Girdėti linksma daina; įeidamas Simukas dainuoja).*

Simas pakluonėj
Ganė ožius,
Liurba, oi liurba,
Kas iš to bus?
Bum tadrai lylia,
Bum tadrai liu,
Bum, tadrai lylia,
Kas iš to bus?

Cha, cha, cha! Tai primelavo! Perėjau visą mišką, ir nieko, nei vienos baidyklės, nei šmėklos... Tai tik pasakos vaikams gązdinti... *(Dainuoja):*

Šoko oželiai
Į kopūstus,
Oi, ir sugraužė
Stiebus, lapus.
Bum tadrai lylia,
Bum tadrai liu,
Bum tadrai lylia,
Kas dabar bus?

Tačiau *(pridėdamas pirštą prie kaktos)* dėdė Martynas pasakojo, kad pats savo akimis matęs, kaip velnias žarnas iš pilvo jam traukęs, kai norėjo žiedą nuskinti, o kelmai ir baidyklės išsižioję juokės. *(Po valandėlės).* Bet kas iš to? nors ir taip būtų? Vis tiek, aš nebijočiau... aš nebijau, nei šmėklos, nei ...velnio... nieko aš nebijau! Ką, ar aš boba, juk aš būsiu kareivis, kapitonas, karininkas, generolas... Kariausiu, kamanduosiu, šauksiu, šaudysiu, pyf, paf, ot taip... kai tik pamatysiu šmėklą, tai tuoj *(taiko lazda: tuo tarpu vienas Laumaičių šauna lapu),* Aaai!!! Kas čia?! Šaudo! *(bėgioja išsigandęs po sceną).* Užpuolė mane žmogžudžiai! Šaudo iš patrankų ir bombų, gelbėkite! *(Pargriūva išbėgdamas).*

IV.

III Laumaitis.

Tai kareivis, generolas!
Gyrėsi esąs drąsuolis,
O čia lapo išsigando,
Vos nenusisuko sprando.

I. Laumaitis. *(Įbėgęs linksmai šokinėdamas juokiasi).*

Chi, chi! chi, chi! Tai pavyko!
Visi turtai mums paliko.

II. Laumaitis.

Cit, nurimkit, vėl kas eina!
Paklausykit. Girdėt daina?
(Slapstosi).

V.

Barbutė *(Ne visai kukliai apsirėdžius, su didele skrybėle, su pirštinaitėm; įeina dainuodama).*

...tra-lia-lia, tra-lia-lia... O, kad tave... *(spiria pasipainiojusią šakelę),* ir praeiti neduoda, dar kojas man sudraskys. *(Dairosi).* Na, nors kartą padoresnę aikštelę radau, šiaip žmogus vietos nerandi, čia medis, čia kelmas, čia žolės suželusios, kad jos kur prasmegtų—niekur jokio papartėlio, o juk nuo pat vakaro jo ieškau. *(Po valandėlės trina rankas).* Oi, kad dabar čia rasčiau paparčio žiedą!... *(Piktai).* Ir ta Puišių Onukė, ta skarma palaikė — ir ta norėjo su manim eiti žiedo ieškoti! Matė kas tokius dalykus: ji su manim eis!...

Reikia ieškoti paparčio. Kad tik jis pavyktų man surasti, tai niekam, niekam nesakyčiau! Nusipirkčiau sau šokolado, saldainių, didelę lėlę, o paskiau daug daug suknelių, batelių...

Tuomet parodyčiau tai piktnagei Onukei... *(pamėgdžiodama).* „Barbute, suknelė biauri, Barbute, bateliai nevalyti, žiurstelės, rankos, kaklas..." *(piktai).* Šalin tu, snarglių puode!

Kad tik man žiedą radus... *(Sužimba žiedas).* Yra! Yra! Žiba! Papartėli tu mano, žiedužėli brangusis! Radau, radau! Tuoj nuskinsiu *(Nori skinti; tuo tarpu Laumaitis kužtelia erškėčių šakelę, dygliai įduriai į ranką Barbutei).* Ai, ai, kaip duria, kaip skauda... duria, mama! *(Išbėga, šaukdama, rėkdama).* (B. d.)

◆◆◆◆◆◆

TRUPINĖLIAI

Nardomuoju laivu į šiaurės ašigalį

Šiaurės ašigalį jau seniai žmonės buvo pasiekę laivais ir lėktuvais. Vienas mokslininkas sumanė pasiekti ašigalį nardomuoju laivu. Jis tvirtina, sad tokiu laivu galima būsią laisvai plaukti po ledų kalnais, kurie plauko prie ašigalio, ir tik retkarčiais reikėsią iškilti pasiimti maisto ir gryno oro.

Tas mokslininkas prieš dvejus metus jau buvo mėginęs plaukti, bet turėjęs sugrįžti be nieko. Pasirodė, kad laivas, kuriuo jis plaukė, nebuvo pritaikytas tokiai kelionei. Dabar statomas naujas, pagal to mokslininko nurodymus. Jis kitais metais mėgins ir vėl plaukti į šiaurės ašigalį. Jo kelione daug kas domisi, nes tai nepaprasta ir pavojinga kelionė.

ŽAIDIMAI

Neliesk kojomis!

Šiam žaidimui reikalinga vieta 40 žingsnių pločio ir 70 žingsn. ilgio. Nuo vieno ir nuo kito galo skaitoma 8 žingsn. ir įbedama po du kuoliukus vienam ir kitam gale. Tarpas tarp kuoliukų — apie 4 žingsniai.

Žaidėjų turi būti nemažiau 12, o jeigu daugiau kaip 26, tai reikia didinti aikštę. Žaidėjai persiskiria į du būriu, ir kiekvienas būrys atsistoja prie savo vartų (kuoliukų). Tarp grupių tarpas — 15 žingsnių. Katras nors būrys pradeda, jo vedėjas padeda sviedinį ant žemės ir kojos smūgiu siunčia priešininkų link. Tie, gaudydami sviedinį (tik rankomis), stengiasi kuo greičiausiai sulaikyti. Sulaikęs žaidėjas siunčia sviedinį atgal, tačiau tik kojos smūgiu. Taip žaidžiama tol, kol sviedinys nulekia pas vienus arba pas kitus už kuolelių. Katras būrys įmuša sviedinį, gauna tašką. Norint prigauti kitą grupę, galima mušti sviedinį kelis kartus, paspiriant nestipriais smūgiais, o paskui mušti iš karto smarkiai; taip darant, dažnai sviedinys pasiekia tikslą.

Vaikų šypsenos

GUDRUOLIS

— Daug medaus valgyti ir nesveika ir negardu, — gyrėsi Pranukas. — Kai jį vieną valgai, tai nuo jo burnoje darosi kartu.

— Tai kaip tu darai, kai nori pavalgyti medaus? — paklausė jį Antanukas.

— Aš tuomet kviečiu talkon sesutę.

— Na tai ir jai kartu!

— O ne! — atsakė Pranukas. — Jai visai nesidaro kartu, nes aš valgau medų, o ji vieną duoną.

TAI LABAI LENGVA

Jonelis savo klasėje paskutinis mokinys. Kai parėjo namo, tėvelis ėmė jį barti:

— Joneli, aš nesitikėjau, kad tu būsi paskutinis mokinys. Aš labai nustebintas ir nesuprantu, kaip tai galėjo atsitikti.

— Tėveli, — sako Jonelis, — tai labai paprastas daiktas ir nėra nieko lengvesnio, kaip likti paskutiniu mokiniu.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė